

Themagroep Strategie

De harde cijfers uit de strategie groep

Deelnemers: Jan Vis, Gerben Braakman, Frank Lankhorst, Jan Duijndam, Marcel Schoenmakers, Anne Koekoek, Jos Elderink, Barend Mul, P. Janssen, G. Kok, Pier Eringa, Jan van Dorp, Hanna Pluimes, W. Koopman, E. Lamers, Joost Samson, Geri van Dijk, Chris Boomers, Arjen Kool, Gert jan Zuurhout, Kekerdom

In bedrijfsnetwerk strategie zijn bedrijven bezocht maar er is vooral ook veel over cijfers en strategieën gesproken. Daar was rijke mogelijkheid toe door de grote verschillen tussen de deelnemers in type bio-bedrijf: de intensiteit loopt uiteen: 5800 kg melk/ha tot 17.400 kg melk/ha, een omvang van 48 koeien tot 152 koeien per bedrijf en van 38 ha tot 122 ha grond, de meetmelkproductie van minder dan 5000 kg tot bijna 9000 kg per koe. We hebben bij de bespreking van de cijfers een onderverdeling gemaakt tussen een midden groep (bedrijven < 100 melkkoeien) en een groep groot (> 100 melkkoeien).

Enkele conclusies ten aanzien van bedrijfsvoering

- Biologische bedrijven hebben soms hoge bewerkingskosten. Deze lopen uiteen van 220 euro tot 1000 euro per ha. Vooral kleine percelen op afstand zijn duur. Enkele bedrijven gaan land op afstand afstoten. Per kg melk zijn de bewerkingskosten vrijwel altijd hoog: de intensiteit (kg melk per ha) is aanzienlijk lager dan gangbaar oftewel: veel land bewerken kost ook veel geld.
- Ook de voerkosten kunnen beter in de hand gehouden worden (enorme variatie van 5 cent tot 14 cent per kg melk). Vooral ruwvoerkwaliteit en opbrengst van het eigen land zijn belangrijk. Opmerkelijk is dat bij een gelijke melkproductie per koe de krachtvoerkosten meer dan 10 cent per kg melk uiteen kunnen lopen!
- Grote bedrijven hebben een lager resultaat en kasstroom per 100 kg melk. Groei kan blijkbaar alleen uit als de beschikbare arbeid beter gebruikt wordt (of: meer kg melk per arbeidskracht).

Algemene gegevens 2008	Midden	Groot
Eigen melkquotum	426.660	807.850
Vetreferentie eigen quotum	4,23%	4,19%
Afgeleverde melk	423.154	765.566
Vetpercentage	4,18%	4,28%
Eiwitpercentage	3,48%	3,48%
Melkproductie per koe per jaar	6.641	6.344
Meetmelkproductie / koe / jaar	6.847	6.602
Meetmelkproductie per ha voedergewassen	8.907	9.864
Melkkoeien	64,8	124,4
Jongvee per 10 melkkoeien	7,2	6,8
Totaal ha grond (waarvan)	55,39	88,2
Grasland (ha)	49,49	69,29

Economische Kengetallen (in euro per 100 kg melk)	Midden	Groot
Opbrengsten Totaal	48,73	50,82
Melkgeld (na aftrek superheffing)	43,67	46,64
Omzet en aanwas	5,05	4,18
Totale opbrengsten niet-melkveehouderij	7,99	8,8
Voerkosten totaal	11,04	14,1
Diergebonden kosten totaal	3,51	3,33
Gewasgebonden kosten totaal	0,81	0,67
Kosten landwerk euro / ha	440	421
Werk door derden per 100 kg geleverde melk	4,72	3,83
Saldo melkveehouderij (incl overig)	41,36	41,52
Tot. niet toegerekende kosten	24,39	31,57
Productieresultaat	16,97	9,95
Rentekosten bedrijf (werkelijk)	4,78	5,85
Resultaat	12,19	4,1
Afschrijvingen totaal	8,09	12,42
Kasstroom	20,28	16,52

Enkele tips van deelnemers ten aanzien van bedrijfsopzet

- Er kan (en moet) efficiënter gewerkt worden
- Beter kijken naar totale organisatie van het bedrijf
- Houd bedrijfsvoering simpel
- Maak duidelijke keuzes in bedrijfsvoering (afstoten grond, verhouding eigen mechanisatie / loonwerk)
- Aandacht niet op teveel dingen richten (neventakken vragen veel aandacht en gaan vaak ten koste van hoofdtak tenzij iemand apart er verantwoordelijk voor is).

Toekomst biologische melkveehouderij en intensiveren

Het saldo (zeker vanaf 2009) staat onder druk; wat zijn de ontwikkelingsopties om ook in toekomst een levensvatbaar bedrijf te houden? Genoemde mogelijkheden:

- Betere melkprijs
- grond afstoten/verkopen en/of samenwerking met akkerbouw (als voordelen van laatste werden vooral genoemd: goedkoper dan grond aankopen en vrijwel altijd een goede kwaliteit ruwvoer)
- intensiveren door groei (en hoe dan: goedkoop bouwen door eigen arbeid in te zetten of gewoon investeren en kritieke kostprijs in ieder geval onder de 40 cent houden)
- arbeid elders inzetten (door buiten de deur te gaan werken of 2e tak).

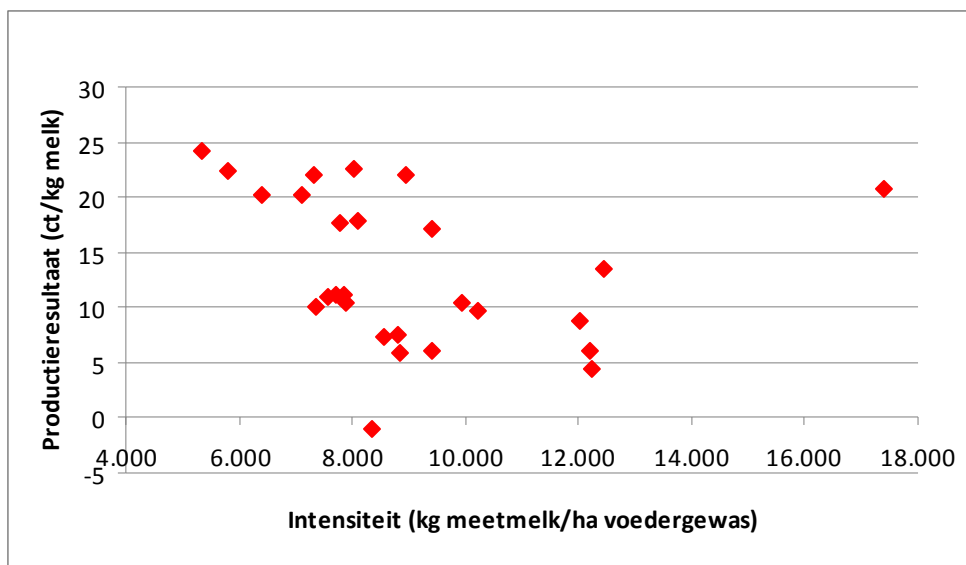
Naar aanleiding hiervan is een discussie gevoerd over gewoon intensiveren door groei. Eén van de deelnemers heeft deze strategie de laatste jaren duidelijk uitgevoerd (verdubbeld in melkquotum in paar jaar tijd mede doordat de mogelijkheden zich voordeden). Tot nu toe met magere resultaten. In de eerste jaren was dit niet onverwacht (sterke groei en verhuizen gaat altijd ten koste van de resultaten), maar ook nu na circa 4 jaar op het nieuwe niveau gedraaid te hebben valt het tegen: met het terugvallen van de melkprijs in 2009 is het bedrijfsresultaat nog steeds erg laag. De belangrijkste oorzaak lijkt vooral te zijn dat de koeien nog steeds 1000 kg melk minder geven dan eerst, ze reageren nauwelijks op meer krachtvoer. Daarom is de krachtvoergift teruggedraaid naar circa 500kg per koe per jaar. Omdat de koeien er wel heel goed uitzien, was het algemene advies: geduld, doe geen gekke dingen, probeer kleine dingen te verbeteren, dan komt het vast wel goed.

Maar ook bij andere deelnemers van de bedrijfsnetwerkgroep is er geen tendens te zien dat het resultaat of de kasstroom verbetert bij een hogere intensiteit (zie figuur met cijfers uit 2007 en 2008). Waarschijnlijk vooral omdat aangekocht voer niet goedkoper is dan eigen geproduceerd voer, zoals dit bij gangbare melkveebedrijven wel duidelijk is. Intensivering (meer melk per hectare) is dan ook zeker geen garantie om kosten per kg melk te verlagen. Wel blijft de vraag hoe dan om te gaan met grondkosten die kunnen oplopen tot >10-12 cent per kg melk (bij 2% rendement op grond van 45.000 euro en 8000-9000 kg melk per ha). Enige mogelijkheid lijkt toch om technische prestaties te optimaliseren; als gevolg daarvan kan de productie per ha en per koe stijgen maar dit is geen doel op zich.

Daarnaast zijn op de bijeenkomsten nog allerlei andere dingen besproken, zoals: Een inleiding van Gidi Smolders over **opfok jongvee**, etc. op basis van productiegegevens van koeien in de database met veel biobedrijven.

- Als vaarzen op 32 maanden afkalven in plaats van bij 24 maanden, is het gemiddeld aantal productieve maanden die deze koeien bij afvoer gemaakt hebben 5 maanden lager (35 in plaats van 40).
- Vaarzen die later dan op 24-25 maanden afkalven geven in de 1^e lactatie gemiddeld meer, maar in latere lactaties zijn de koeien die voor het eerst op 24-25 maanden afkalven juist de betere.
- De opfokkosten per aanwezige koe kunnen zomaar 100 euro hoger zijn bij afkalven op 30 maanden in vergelijking met afkalven op 24 maanden.
- De ontwikkeling van de lactatiewaarde (1^e, 2^e en latere) is per bedrijf verschillend: vaarzen hebben op sommige bedrijven een duidelijk hogere en op andere bedrijven juist een duidelijk lagere lactatiewaarde dan de oudere koeien.
- Prestaties van kruisingen tussen de verschillende rassen: bv MontBeliarde die zowel puur als bij 75, 50 en 25% inkruisen een laag celgetal hebben. De dieren met veel HF-bloed (>50%) hebben ook op biobedrijven de hoogste productie.

Wijzingen afkalfpatroon (ism. Reudink Biologische Voeders BV)

Een aantal deelnemers van de groep overweegt een meer seizoensmatig afkalfpatroon. Reudink verzorgde een inleiding waarin onder meer het voersaldo werd uitgerekend voor dieren die in de verschillende maanden afkalven. Het maximale verschil bleek beperkt tot circa 200-300 euro per koe per jaar. Veel deelnemers hadden het idee dat dit verschil klein was, kleiner dan in werkelijkheid omdat zaken zoals loonwerk of gezondheid koeien niet zijn meegenomen. Enkele deelnemers gaan in ieder geval meer seizoensmatig afkalven (maar overgang duurt wel paar jaar). Wel vroegen sommige andere deelnemers zich af of bijkomende zaken niet onderschat worden (grote arbeidspiek met alle verse koeien en nieuwe vaarzen in 1 keer; grote hoeveelheid kalverplaatsen nodig, etc.).

Verder opmerkelijk uit korte terugblik op excursie naar Ierland van enkele deelnemers, waarbij vooral naar grasland- en beweidingssysteem is gekeken: er wordt in Ierland nauwelijks een Pure Graze-systeem gehanteerd maar juist intensief omweiden bij circa 10cm graslengte. Naar aanleiding hiervan werd de vraag gesteld of er niet weer meer onderzoek moet komen naar geschiktheid van grasrassen voor bio-omstandigheden.